

Ühistegevus

Eesti Maaülikool
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Maamajanduse ökonoomika vastutusvaldkonna juht
Professor Rando Värnik

ÜHISTEGEVUSE ALUSED

II loeng

Jaan Leetsar
majandusdoktor

JAHIPIDAMINE

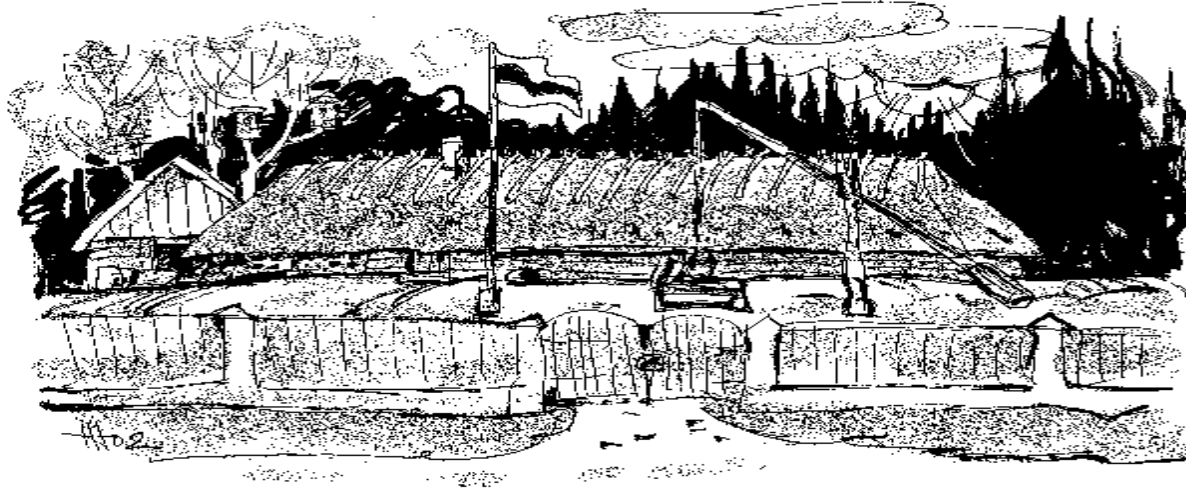
**JAHISAAK JAGATI JAHIST
OSAVÕTNUTE VAHEL
PROPORTSIONAALSELT
PANUSELE**

ALETEGEMINE

PEREKOND ja TALU

A. 18

**Ühistegevuse alglätted pärinevad
perekonnast - talust**

PROPORTSIONAALNE TULUDE JAOTUS

1. pere   3 inimest   9996 vakka

2. pere   1 inimene   3 vakka

3. pere   2 inimest   9 vakka

Kolm peret   6 inimest   18 vakka

ÜHISTU KOLM PÕHITUNNUST

1. KASUTAJA-OMANIKU SAMASUS

2. KASUTAJA KONTROLL

3. KASUTAJA TULUD

**Ühistu kasutajaid-omanikke nimetatakse
LIIKMETEKS**

ÜHISTEgevuse DEFINITSIOON

SELLIST INIMESTE KOOSTÖÖD, MIS
ON SUUNATUD ÜHISE TEGEVUSE
KAUDU KÕIGI ÜHISTÖÖS
OSALENUTE VAJADUSTE
RAHULDAMISELE, NIMETATAKSE
ÜHISTEgevuseks

PÕHJA – AMEERIKA DEFINITSIOON

**“Kasutaja omanduses
ja kontrolli all olev
äriühing, mis jagab
hüvesid kasutuse
alusel”**

Äärmuslik Hansmanni definitsioon

Ühistud **on** kõik tavapäraseid investoreid omandis olevad ettevõtted, kaasa arvatud kõik tootmisfaktorite (samuti ainult kapitali) pakkujad kui kasutajad.

Firma omandus ei pea olema tingimata seotud kapitali investeringuga, mis on lihtsalt üks tehing

Välisosaluse lubamine

**Traditsiooniliselt (Nilsson)
lubatakse ühistutes välisosalust
vaid senikaua, kuni liikmete
kasu selleläbi kasvab ning
igasugune välisinvestorite
kontroll ei kahjusta liikmete
huvisid**

ÜHISTULINE ÜHENDUS

VABATAHTLIKKUSE ALUSEL
ÜHISTÖÖKS ÜHINENUD INIMESTE
ISESEISVAD ÜHENDUSED, MIS ON
LOODUD SELLEKS, ET
RAHULDADA ÜHISTU LIIKMETE
POLIITILISI, MAJANDUSLIKKE,
SOTSIAALSEID JA KULTUURILISI
VAJADUSI NENDE ÜHISES
OMANDUSES OLEVA
DEMOKRAATLIKULT JUHITAVA
ETTEVÕTTE KAUDU

ÜHISTU MÕISTE

**ÜHISTU ON REEGLINA VÄHEMALT
KOLME (viie) ISIKU POOLT
VABATAHTLIKULT LOODUD JA
NENDE POOLT JUHITAV NING
KONTROLLITAV ERAÕIGUSLIK
JURIIDILINE ORGANISATSIOON**

ÜHISTU PÕHINEB LIIKMELISUSEL

ÜHISTEGEVUSE IDEE

ÜHISTEGEVUSE IDEE PÕHINEB:

1. **LIIKMETE ISEMAJANDAMISEL,**
2. **ISESEISVAL VASTUTUSEL,**
3. **DEMOKRAATIAL, VÕRDSUSEL,**
4. **ÜHISES OMANDIS OLEVAL VARAL**
5. **LIIKMETE SOLIDAARSUSEL**

ÜHISTE GEVUSE VÄÄRTUSED

- **OMA-ABI**
- **LIIKMETE ISIKLIK VASTUTUS**
- **DEMOKRAATIA** ehk **LIIKMETE VÕIMUTÄIUS**
- **VÕRDÕIGUSLIKKUS**
- **ÕIGLUS** ja **SOLIDAAARSUS HÜVEDE JAOTAMISEL**

ÜHISTEGEVUSE KOLM VALDKONDA

- 1. Poliitiline
ühistegevus
(loob baasi
teistele
valdkondadele)**
- 2. Majanduslik
ühistegevus**
- 3. Sotsiaalne
ühistegevus**

POLIITILINE ÜHISTEgevus

1. Seadustatud tegevused

- Poliitilised erakonnad, parteid
- Valimisliidud
- Väikesed grupid ja üksiküritajad

2. Lubatud tegevused

- Kodanike survegrupid
- Poliitilised meeleavaldused, streigid, miitingud, piketid jt. legaalsed üritused

3. Seadusevastased tegevused

- Terrorism
- Sõjaväeline riigipööre (võim relvade toel)
- Revolutsioon (relvad+ideoloogia vahetus)

MAJANDUSLIK ÜHISTEGEVUS (ICA)

- ✓ Põllumajandus, metsandus (tootm. teenind. töötlemine)
- ✓ Pangandus, krediit, kindlustus (pangad, HLÜd)
- ✓ Kommunikatsioon (side, internet, TV)
- ✓ Tarbijad/toitlustus (kaubandus, restoranid, hotellid)
- ✓ Vesi/elekter/energia (allikad, ülekanne, jaotus)
- ✓ Kalandus (püük, kasvatus, töötlemine, turustus)
- ✓ Tervishoid (kliinikud, haiglad, sanatooriumid)
- ✓ Elamumajandus (korter, eramu, garaaž, suvila)
- ✓ Turism (autoklubid, reisibürood)
- ✓ Eneserakenduslikud tööühistud (uusühistud)

SOTSIAALNE ÜHISTEGEVUS

- Eri- ja kutseala liidud, seltsid, keskliidud
- Kultuuriseltsid, ringid ja seltsingud
- Ühistulised usuorganisatsioonid
- Harrastusühingud
- Spordiorganisatsioonid
- Ühistulised haridus- ja täiendõppeasutused
- Kombetalitusühingud (perekondlike sündmuste korraldusbürood, matusebürood, kalmistud)
- Sotsiaalabiühistud (ka nn.uusühistegevus)

ÜHISTE GEVUSE EESMÄRGID

- Saavutada juurdepääs turgudele
- Luua eeldused stabiilsete tooraine kokkuleppehindade kujundamiseks
- Osutada liikmetele omahinna tasemel teenuseid
- Rahuldada liikmed krediitidega
- Toodetud tooraine garanteeritud kokkuost
- Nõuanne ja koolitus liikmetele
- Liikmete olmeliste vajaduste rahuldamine
- Liikmete vaimsete vajaduste rahuldamine
- Elatisvahendite tagamine liikmetele (tööühistud)

PÕHJUSED ÜHINEMISEKS

- Saada õiglast ja head hinda tooraine eest
- Vähendada kulutusi sisendite soetamisel
- Saada ligipääs turgudele
- Soetada varusid
- Hoida kokku kulutusi ladustamisele
- Vähendada tootmisriske, suurem stabiilsus
- Saada sooduskrediite
- Saada osa kasumist, mis tekib kaupade müügil
- Saada osa kasumist, mis tekib käibemahu kasvust (mastaabiefekt)

OLULISIM ÜHISTUTE EELIS

**ÜHISTU TAGAB LIIKMELE NENDE
TEGEVUSEKS VAJALIKU
STABIILSUSE JA TURVALISUSE
NING**

**KINDLA TEADMISE, ET LIIGET-
OMANIKKU EI PETETA**

ÜHISTE GEVUSE R/V PÕHIMÕTTED

**Vastu võetud ICA peaassambleel
Manchesteris 1995, XXI sajandiks,
täiendatud 2012**

ÜHISTEGEVUSE PÕHIMÕTE

- Ühistegevuse põhimõte ehk printsiip on kindel käitumisreegel või põhitõde, millest ühistu liikmed ja töötajad peavad oma tegevuses juhinduma
- **Põhimõtetest juhindumine tagab ühistu tegevuse stabiilsuse ja liikmete poolt seatud eesmärkide täitmise**

RIIGI MÕJU ÜHISTEGEVUSELE

SOODUSTAV

NEUTRAALNE

PÄRSSIV, PIDURDAV

RAHVUSVAHELINE ÜHISTEGEVUSLIIT (ICA)

**Süsteemiseerib ja analüüsib ühistute
arengut maailmas**

**Koordineerib ühistegevuse põhimõtete
läbitöötamist ja valmistab ette
muudatused**

**Peaassambleedel kinnitatakse
soovituslikud ühistegevuse põhimõtted
teatud perioodiks**

ROCHDALE'i PÕHIMÕTTED

- Hääletamine toimub liikmete poolt demokraatlikul alusel (üks liige = üks hääl)
  - Avatud liikmeskond
  - Osakapital kogutakse liikmetelt
  - Individuaalliikmete osatähtede omamine on piiratud
  - Puhaskasum jaotatakse liikmetele tagasimaksetena tegelike kulude järgi
  - Dividendid osatähtedelt on piiratud
  - Kaupade ja teenustega kauplemine toimub turuhindade alusel
  - Haridusalase tegevuse kohustuslikkus liikmete hulgas
  - Ainult sularahaga kauplemine
  - Liiga suuri riske ei võeta
  - Poliitiline ja usuline neutraalsus
  - Sugudevaheline võrdsus liikmete hulgas
-

ICA PÕHIMÕTTED - I

VABATAHTLIK JA AVATUD LIIKMESKOND

Ühistulised ühendused on vabatahtlikult ühinenud inimeste organisatsioonid, kuhu võivad kuuluda kõik isikud, kes soovivad kasutada ühistute teenuseid ning kes on valmis kandma liikmeks olekuga kaasnevat ning põhikirjas sätestatud vastutust, sõltumata nende sotsiaalsest seisundist, soost, rassist, poliitilistest ja usulistest veendumustest

ICA PÕHIMÕTTED - II

DEMOKRAATLIK JUHTIMINE JA KONTROLL

Ühistulised ühendused on demokraatlikud organisatsioonid, mida juhivad ja mille tegevust kontrollivad liikmed, kes aktiivselt osalevad ühistu arengu-, ja otsustusprotsessides. Mehed ja naised, kes on valitud ühistulise ühenduse esindajateks-juhtideks, on aruandekohustuslikud neid valinud liikmete ees. Kõigil liikmetel on valdavalt võrdne hääleõigus – **üks liige, üks hääl**. Kõik ühistulised ühendused on organiseeritud demokraatlikel alustel ning nad teevad koostööd teiste organisatsioonide ja ühingutega samuti demokraatlikel alustel

ICA PÕHIMÕTTED - III

LIIKMETE MAJANDUSLIK OSALUS

Liikmed annavad oma õiglase panuse ühistulise ühenduse kapitali moodustamisse ning teostavad selle üle demokraatlikku kontrolli. Ühistulise ühenduse kapitalist on vähemalt mingi osa liikmete ühine omand. Dividendid, mida liikmed saavad liikmeks oleku tingimuseks olevalt osamaksult, on piiratud või neid ei makstagi.

Liikmed võivad kasutada kasumit järgmiseks otstarbeks: jagamatu reservkapitali suurendamiseks ühistu arendamiseks; liikmete tulu suurendamiseks; muuks liikmete poolt heaks kiidetud tegevusteks

ICA PÕHIMÕTTED - IV

ISESEISVUS JA SÕLTUMATUS

Ühistulised ühendused on iseseisvad isemajandavad oma-abi organisatsioonid, mida juhivad ja kontrollivad nende liikmed. Kui nad astuvad lepingusuhetesse teiste organisatsioonidega, k.a. valitsusasutustega, või saavad oma tegevuse toetamiseks kapitali ühistuvälistest allikatest, toimub see tingimusel, et oleks tagatud demokraatlik liikmekontroll, säiliks ühistu iseseisvus ning sõltumatus

ICA PÕHIMÕTTED - V

HARIDUS, KOOLITUS, TEAVE

Ühistulised ühendused korraldavad koolitust oma liikmetele, valitud esindajatele, juhtivtöötajatele ning personalile, et need saaksid ühistuliste ühenduste arengule tõhusalt kaasa aidata.

Nad teavitavad avalikkust (eriti noori ja ühiskondliku arvamusel kujundajaid) ühistegevuse olemusest, põhimõtetest ja eelistest

ICA PÕHIMÕTTED - VI

KOOSTÖÖ TEISTE ÜHISTULISTE ÜHENDUSTEGA

Ühistulised ühendused teenindavad oma liikmeid kõige efektiivsemalt ja arendavad ühistegelikku liikumist, tehes omavahel koostööd kohalikul, rahvuslikul, regionaalsel ja rahvusvahelisel tasandil

ICA PÕHIMÕTTED - VII

VII. HOOLITSUS KODUKOHA ARENGU EEST

Ühistulised ühendused töötavad oma kodukoha püsiva arengu nimel liikmete poolt heaks kiidetud juhtnööride järgi. Moodustades kontserne, tegutsevad nad oma liikmeskonda teenindades ka ühiskonna heaks

Täna! Koostöös teeme paremini!

Kontakt:
Eesti Maaülikool
Majandus- ja sotsiaalinstituut
rando.varnik@emu.ee